

Filosofie - její možnost

Před 220 lety se Immanuel Kant ptal, je-li metafyzika vůbec možná a jaké jsou toho předpoklady. Od té doby převážilo mínění, že metafyzika jako věda možná není resp. že metafyziku nepotřebujeme, protože chceme vědění a vědu. Ovšem vznikla jiná otázka: je-li nadále možná filosofie. A řada autorů se přiklání k názoru, že filosofie náleží minulosti, že měla svůj vznik, dlouhá staletí se vyvíjela a posléze v našich dnech nebo v nejbližší budoucnosti končí. – Ale obraťme tu otázku trochu jinak: jak je zapotřebí nově pochopit filosofii, aby byla i nadále možná? Co je bezpodmínečně nutné k tomu, aby filosofie existovala jako filosofie? Tu pochopitelně nejde o přesné pojmové vymezení slova „filosofie“ a „filosofovati“, které je právě tak málo možné jako vymezení toho, co to je „život“. Jakási pomocná vymezení jsou ovšem nezbytná a mohou být v různých ohledech užitečná. Budeme-li např. trvat na tom, že filosofie je možná jen tam, kde myšlení je strukturováno pojmově, budeme mít k dispozici kritérium, zda ten či onen „mudrc“ či myslitel, jak takové známe třeba z dávných dob perské, indické, čínské nebo jiné kulturní tradice, může být považován za filosofa či nikoli. Takový užitečný, ale zdaleka nepostačující výměr nám jen může pomoci něco, co bylo nebo dokonce ještě je považováno za filosofii, prostě vyloučit; ne proto, že si toho nehodláme „vážit“, nýbrž proto, že chceme začít rozlišovat mezi filosofií a nefilosofií. Tak dosáhneme jistého pokroku, ale v žádném případě se nesmíme domnívat, že jsme dosáhli něčeho významnějšího než jakéhosi zachycení filosofie a filosofičnosti do sítě, kam se nám ovšem mohlo dostat ještě leccos, co s filosofií nemá nebo nemusí mít nic podstatnějšího co dělat.

(Písek, 030319-2.)